

บทบาท PISA ในการส่งเสริมสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกของนักเรียนไทย สู่การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน The Role of PISA in Promoting Global Competence of Thai Students Towards Education for Sustainable Development (ESD)

อรวรรณ นิ่มตลุง, นันทิยา ทองหล่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, โรงเรียนโคกลำพานวิทยา ลพบุรี, ประเทศไทย.

Orawan Nimtalung, Nanthiya Thonglor
Thepsatri Rajabhat University; Koklamphanvithaya, Lopburi, Thailand.
E-mail: orawan.n@lawasri.tru.ac.th

Received: 19 January 2025; Revised: 14 February 2025; Accepted 17 February 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท PISA ในการส่งเสริมสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกของนักเรียนไทย โดยวิเคราะห์ผลการทดสอบในบริบทของประเทศไทยเปรียบเทียบกับนานาชาติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ ในปี ค.ศ. 2018 รวมทั้งผลการทดสอบด้านสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก (Global Competence) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า PISA มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน (ESD) และสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงระบบการศึกษา รวมทั้งการออกแบบพัฒนาหลักสูตรที่เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม การฝึกอบรมครูผู้สอนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ร่วมกับ Active Learning สามารถนำไปใช้จริง และการแก้ปัญหาในบริบทโลกเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ, สมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก, การศึกษาที่ยั่งยืน

Abstract

This academic article aims to examine the role of PISA in promoting global competence among Thai students by analyzing test results in the context of Thailand and comparing them with international benchmarks. The findings indicate that Thai students scored below the international average, including in the Global Competence assessment of 2018. This highlights the significance of PISA in advancing Education for Sustainable Development (ESD) and underscores the necessity of improving the education system. It also emphasizes the need for curriculum development that fosters cultural diversity, teacher training that focuses on practical application and Active Learning, and problem-solving in a global context to ensure long-term sustainability.

Keyword: Program for International Student Assessment (PISA), Global Competence, Sustainable Education

1. บทนำ

สมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก (Global Competence) มีความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตาม บทบาทหน้าที่หลักขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) UN เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2488 ปัจจุบันมี ประเทศสมาชิก 193 ประเทศ และเป็นสถานที่สามารถรวมตัวกันเพื่อหารือเกี่ยวกับปัญหา และค้นหาทางแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ (United Nations, 2025 : 1) จึงได้กำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อการพัฒนา ประเทศต่างๆ ในรอบ 30 ปี โดยในช่วงที่ 1 คือ พ.ศ. 2543 - 2558 เรียกว่า “การพัฒนาแห่งสหัสวรรษ” หรือ MDGs (Millennium Development Goals) ในยุคปัจจุบัน พ.ศ. 2558 - 2573 เป้าหมายการพัฒนาใหม่นี้ เรียกว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” หรือ SDGs (Sustainable Development Goals) เชื่อมโยงระหว่าง 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม มี 169 เป้าหมายย่อย และ 247 ตัวชี้วัด (ณัชฎา คงศรี, 2563 : 1; สำนักงานสถิติ แห่งชาติ, 2566 : 5)

ประเทศไทยเป็นสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมลงนามกับสหประชาชาติ “Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development” หรือ “วาระการพัฒนาที่ยั่งยืน 2030” เป้าหมายเพื่อ พัฒนาประเทศและก้าวขึ้นเป็นประเทศรายได้สูง ภายในปี ค.ศ. 2030 แก่นสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) คือ “การไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” เครื่องมือการพัฒนาที่ยั่งยืนอันหนึ่ง คือ การศึกษา และเป็นเครื่องมือที่สำคัญใน การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมาย (อรรพรรณ นิมตลุง, 2552 : 40) ผลการดำเนินงานด้านการพัฒนา การศึกษา ในปี ค.ศ. 2024 ประเทศไทยมีการดำเนินกิจกรรมการพัฒนายั่งยืนบรรลุเป้าหมายได้เพียง 2 เป้าหมาย คือ 1) เรื่อง การจัดความยากจน และ 2) เรื่อง การศึกษาที่มีคุณภาพ จึงมีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมทักษะ ด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross Cultural Understanding) ที่เป็นทักษะสำคัญในการเป็น พลเมืองโลก และมีความสัมพันธ์กับการทดสอบ PISA ในปี ค.ศ. 2018 ดำเนินการโดยองค์การเพื่อความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) มีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลวิจัยและคำปรึกษา แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อส่งเสริมความมั่นคง ความเท่าเทียมความเป็นอยู่ที่ดี และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

OECD (2025,1) Organization for Economic Co-operation and Development หรือองค์การ เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา กล่าวว่า PISA คือ โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน ความสามารถของนักเรียนอายุ 15 ปี ในการใช้ความรู้และทักษะ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading Literacy) 2) ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) 3) ความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) และด้านเพิ่มเติม ในปี ค.ศ. 2018 มีการประเมินด้านเพิ่มเติม คือ ด้านสมรรถนะการอยู่ใน สังคมโลก (Global Competence) ผลจากการประเมินจะนำมาพัฒนาคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศ

2. PISA กับการพัฒนาที่ยั่งยืน

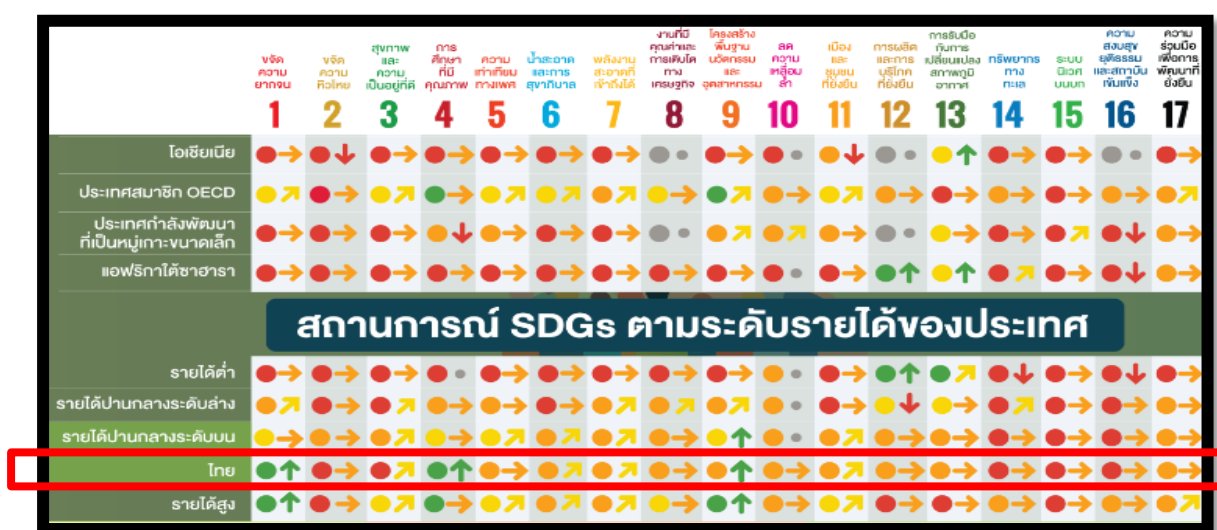
การศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพของระบบการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง โครงการ PISA มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs โดยเฉพาะด้านคุณภาพการศึกษาที่เป็นการสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตภารกิจที่ PISA ดำเนินการนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายย่อย คือ

เป้าหมายย่อย : 4.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน(ประถม มัธยม)ที่ฟรี เท่าเทียมและมีคุณภาพ โดยโครงการ PISA จะทดสอบสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาโดยเฉพาะในด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาในแต่ละประเทศ

เป้าหมายย่อย : 4.4 การประเมินด้านทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) และ Global Competence ของ PISA ช่วยสะท้อนทักษะในศตวรรษที่ 21

เป้าหมายย่อย : 4.5 PISA ได้ช่วยวัดความเสมอภาคทางการศึกษา (Equity in Education) โดยเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างนักเรียนในกลุ่มเศรษฐกิจ สังคม หรือเพศที่แตกต่างกัน

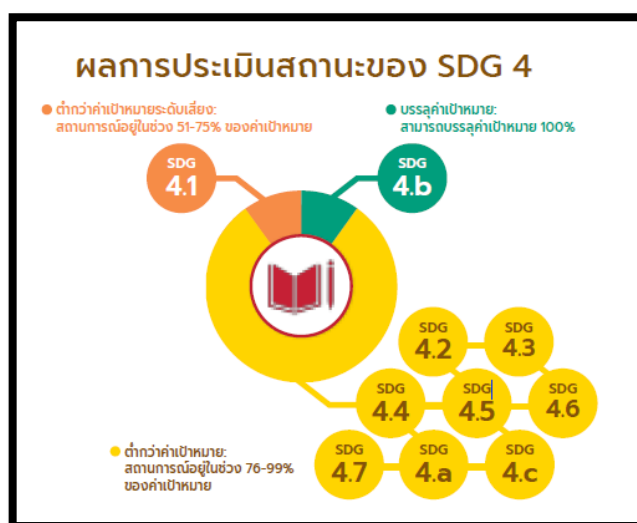
เป้าหมายย่อย : 4.7 การมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกและการพัฒนาที่ยั่งยืน PISA ประเมินสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก Global Competence PISA : 2018 เน้นความสามารถของนักเรียนในการเข้าใจมุมมองของคนอื่นและแก้ปัญหาในบริบทโลก

ภาพที่ 1 สถานะ SDGs ระดับโลก ปี ค.ศ. 2024

ที่มา : ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2567 : ออนไลน์)

จากรายงานสถานการณ์ SDGs ระดับโลก และตามภูมิภาคของศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในปี ค.ศ. 2024 พบว่า ภาพรวมการบรรลุ SDGs ในระดับโลกยังไม่บรรลุเป้าหมาย และอยู่ในสถานะท้าทายมาก (สถานะสีแดง) ถึง 5 เป้าหมาย สำหรับประเทศไทยการพัฒนาประเทศตามกรอบ SDGs ในปี พ.ศ. 2567 มีสถานะบรรลุเป้าหมายแล้ว คือ SDG 1 ขจัดความยากจน และ SDG 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สถานะของ SDG4 ปี พ.ศ.2563

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2568 : 130)

จากรูปภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า SDG4 การศึกษาที่มีคุณภาพ และเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการบรรลุค่าเป้าหมายแล้ว 100% 1 ด้าน คือ SDG4.b เรื่อง การให้ทุนการศึกษา และต่ำกว่าเป้าหมาย 8 ข้อย่อย อยู่ในช่วง 76 - 99% คือ SDG4.2, SDG4.3, SDG4.4, SDG4.5, SDG4.6, SDG4.7, SDG4.a, SDG4.c พร้อมทั้งมีต่ำกว่าเป้าหมายระดับเสี่ยงเพียง 1 ข้อย่อย อยู่ในช่วง 51-75% คือ SDG4.1 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถม, มัธยม) ที่ฟรี เท่าเทียม และมีคุณภาพ

PISA THAILAND เริ่มต้นการดำเนินการในปี 2000 ซึ่งเป็นปีแรกของโครงการอย่างต่อเนื่องทุก ๆ 3 ปี จนถึงปัจจุบัน มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ซึ่งเป็นหน่วยงาน มุ่งเน้นการวัดความสามารถของนักเรียนอายุ 15 ปี ในด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยเน้นการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริง มากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียน เพื่อให้ข้อมูลแก่ระดับนโยบายในการติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษา เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษาและแนวทางในการพัฒนาในอนาคต การดำเนินการจัดสอบแบบทดสอบและแบบสอบถามได้รับการแปลเป็นภาษาไทย เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมและสังคมของประเทศไทย ผลการทดสอบ PISA ของนักเรียนไทยตั้งแต่ปีค.ศ 2000-2022 นำเสนอสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมิน PISA ในรอบ 22 ปี ของนักเรียนในประเทศไทย

ปี ค.ศ.	ผลการประเมิน PISA (คะแนนเฉลี่ย)			ผลคะแนนด้านเพิ่มเติม	ด้านเพิ่มเติม
	การอ่าน	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์		
2000	431 ↓(500)	432 ↓(500)	436 ↓(500)	-	-
2003	420 ↓(500)	417 ↓(500)	429 ↓(500)	-	Problem Solving
2006	417 ↓(500)	417 ↓(500)	421 ↓(500)	-	Scientific Competency
2009	421 ↓(500)	419 ↓(500)	425 ↓(500)	-	Digital Reading
2012	441 ↓(496)	427 ↓(494)	444 ↓(501)	422 ↓(500)	การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์
2015	409 ↓(493)	415 ↓(490)	421 ↓(593)	436 ↓(500)	การแก้ปัญหาแบบร่วมมือ

2018	393 ↓(487)	419 ↓(489)	426 ↓(489)	436 ↓(500)	การอยู่ในสังคมโลก
2022	379 ↓(476)	394 ↓(472)	409 ↓(485)	436 ↓(500)	ความคิดสร้างสรรค์
2025	รอ	รอ	รอ	รอ	การเรียนรู้ในโลกดิจิทัล

หมายเหตุ ความหมาย(ตัวเลข) คือ คะแนนรวมของประเทศไทย ↓เครื่องหมาย ลดลง(ตัวเลข) คือ คะแนนเฉลี่ยนานาชาติ

จากตารางที่ 1 ผลการประเมิน PISA ในรอบ 22 ปีของนักเรียนในประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงค่าคะแนนที่ได้จากการทดสอบ 3 ด้านหลัก คือ การอ่าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และด้านเพิ่มเติมที่ประเทศไทยเข้าร่วมรับการทดสอบเป็นบางครั้ง จะเห็นได้ว่า ผลรวมของคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศไทยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของนานาชาติในทุกๆ ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ.2018- 2022 ค่าเฉลี่ยของประเทศไทยต่ำลงเรื่อยๆนั้นแสดงให้เห็นว่าการศึกษาของไทยอยู่ในขั้นวิกฤต นักเรียนไทยอ่าน คิด วิเคราะห์ได้ไม่เท่าเทียมกับนานาชาติ ซึ่งอาจจะสะท้อนถึงความล้มเหลวของการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นการท่องจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่กำหนด ขาดการพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การแก้ปัญหา (Problem Solving) และนักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

3. การประเมินสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก (Global Competence)

การสร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุข และการไม่ใช้ความรุนแรง **การเป็นพลเมืองของโลก** การชื่นชมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งภายในปี พ.ศ. 2573 กระทรวงศึกษาธิการวางแผนว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ นั้นแสดงว่านักเรียนไทยจะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกและในประเทศของตนเองได้อย่างมีสันติภาพ ผลการดำเนินการที่ผ่านมาภาครัฐได้ดำเนินการสร้างหลักประกันว่าคนทุกคนในประเทศไทยจะมีความรู้และทักษะที่จำเป็นโดยกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross Cultural Understanding) ที่เป็นทักษะสำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองโลก นอกจากนี้ ในระดับหลักสูตรและการประเมินผลการศึกษาได้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี และการเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การทดสอบสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ **1) มิติด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and understanding)** ซึ่งอ้างอิงถึงความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ที่ปรากฏในโลก และความรู้ในวัฒนธรรมอื่นๆ ที่มีอยู่ในโลกกว้าง **2) มิติด้านทักษะ (Skills)** ซึ่งอ้างอิงกับทักษะการคิดหรือทักษะด้านพฤติกรรมที่จะปฏิบัติตนเองให้ประสบความสำเร็จในโลก **และ3) มิติด้านเจตคติ (Attitudes)** ที่จะใช้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการสร้างพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 คะแนนการทดสอบด้านสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกปี ค.ศ. 2018

ที่มา: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.(2563: 1)

การประเมินสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกมีเป้าหมายว่านักเรียนสามารถใช้ความรู้และความเข้าใจ รับรู้ถึงความสัมพันธ์และมุมมองที่แตกต่าง และคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของโลกและต่าง วัฒนธรรมอย่างน้อยเพียงใด มาตราวัดนี้จะมีข้อสอบอยู่บนพื้นฐานของความรู้ความคิดเรื่องสมรรถนะการอยู่ใน สังคมโลกเท่านั้น ดังนั้น การประเมินจะให้ผลว่านักเรียนมีพัฒนาการและสามารถใช้ความสัมพันธ์ระหว่าง วัฒนธรรมและประเด็นปัญหาของโลกได้เพียงใด ในความรู้และทักษะชุดต่าง ๆ ได้แก่)1) ความรู้และความ เข้าใจในประเด็นปัญหาของโลก (2) ความรู้และความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม (3) การคิดวิเคราะห์และการคิด แบบมีวิจารณญาณ ทักษะในการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงปัญหาโดยใช้ความเป็นเหตุ เป็นผล ความมีระบบและมีขั้นตอน ทักษะนี้ยังรวมถึงความสามารถในการแปลความหมายของแต่ละส่วนใน ข้อความ และตรวจสอบแต่ละส่วนว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อจะหาความสอดคล้องหรือความแตกต่างที่ ขัดแย้งกัน ทักษะในการคิดแบบมีวิจารณญาณต้องใช้เพื่อประเมินคุณค่า ความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของ สิ่งใด ๆ บนพื้นฐานของความสอดคล้องกันภายในตัวของมันเอง และความสอดคล้องกับประจักษ์พยาน และ ความสอดคล้องกับความรู้และประสบการณ์ของตนเอง

องค์ประกอบทั้ง 3 เป็นสิ่งที่สร้างได้ในโรงเรียน การประเมินนี้ต้องการให้ข้อมูลในเชิงนโยบาย การศึกษาว่านักเรียนได้รับการศึกษามาเพียงใดในแง่ของ ก) รู้ว่าคนอื่นมีมุมมองต่อโลกที่แตกต่างจากตนเอง ข) มีความรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโลก ค) ความตระหนักรู้ถึงวัฒนธรรมของตน และความลำเอียงในใจของตนเอง ความสามารถตามตระหนักถึงวัฒนธรรมที่แตกต่าง รู้และเข้าใจผู้อื่น และ ง) เพิ่มพูนความเข้าใจในระบบพื้นฐาน ของสังคมโลกและการปรับตัวทางวัฒนธรรม ดังตัวอย่างข้อสอบตามภาพที่ 4

ลำดับ	ข้อโจทย์
1	การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล
2	เรื่องเล่าเพียงเรื่องเดียว
3	เสื้อผ้าตามหลักจริยธรรม
4	นักกีฬาโอลิมปิกผู้ลี้ภัย
5	นโยบายด้านภาษา

ตัวอย่างข้อสอบ PISA ปี ค2018 .ศ.

สมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก

สถานการณ์ลำดับที่ มิติการประเมิน 1

ข้อที่ 1 การประเมินปัญหา อธิบายปัญหาที่ซับซ้อน

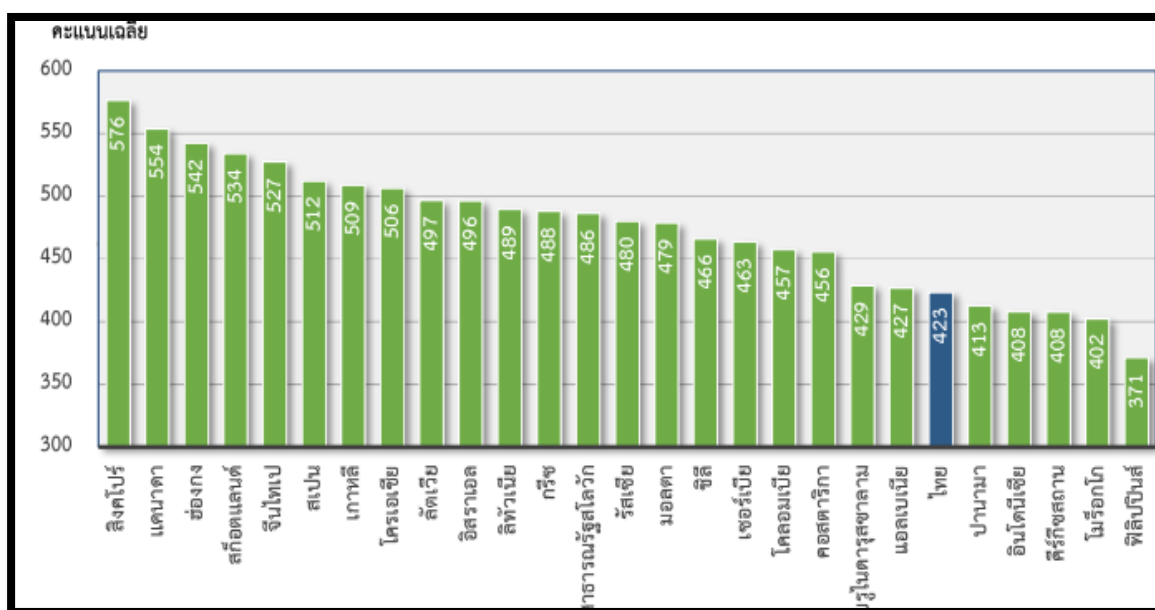
ข้อที่ 2 การประเมินผลกระทบ

ข้อที่ 3 การประเมินข้อมูล อธิบายสถานการณ์

ข้อที่ 4 การคิดหลากหลาย คุณค่ามองต่างมุม

ข้อที่ 5 การประเมินผลตามมา การตระหนัก

ภาพที่ 4 ตัวอย่างข้อสอบ PISA ด้านสมรรถนะสังคมโลก ปี ค.ศ2018 .

ภาพที่ 5 คะแนนการทดสอบด้านสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก ปี ค2018 .ศ.

ที่มา: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563: ออนไลน์)

PISA ได้การดำเนินการทดสอบความฉลาดรู้ของนักเรียนตามปกติจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านเพิ่มเติม โดยมี 27 ประเทศ เข้าร่วมทดสอบด้านสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก ผลการทดสอบปรากฏในภาพที่ 5 พบว่า การทดสอบมีคะแนนเต็ม 600 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยนานาชาติเท่ากับ 474 คะแนน สำหรับประเทศไทยได้ 423 คะแนน และกลุ่มอื่นๆ ประกอบไปด้วยโรงเรียนทุกสังกัดของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวม โดยกลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์และกลุ่มโรงเรียนสาธิตมีคะแนนสูงมากกว่าคะแนนเฉลี่ยรวม 519-516 คะแนน สำหรับกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ สิงคโปร์ แคนาดา ฮ่องกง สกอตแลนด์ และจีนไทเป (576, 554, 542, 534, และ 527 คะแนนตามลำดับ)

ผลจากการประเมินความฉลาดรู้ของนักเรียนด้านสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมี 1) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สามารถดูได้จากผลคะแนนแสดงถึงความแตกต่างอย่าง

ชัดเจนระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่ได้รับทรัพยากรมากกว่า เช่น โรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์และโรงเรียนทั่วไป และความเหลื่อมล้ำนี้สะท้อนปัญหาใน SDG 4.5 การเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมสำหรับทุกคน 2) การขาดทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้จากคะแนนด้านการคิดวิเคราะห์ที่ต่ำแสดงว่านักเรียนไทยมีข้อจำกัดในการคิดวิเคราะห์ปัญหาในระดับโลกและการเข้าใจมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 3) ข้อจำกัดในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งระบบการศึกษาไทยยังคงเน้นการท่องจำและการเรียนรู้ตามตำรา มากกว่าการวิเคราะห์ประเด็นในบริบทจริง (Real-World Context) และ 4) ความตระหนักในปัญหาระดับโลกต่ำ ได้จากคะแนนความตระหนักต่ำสะท้อนว่านักเรียนขาดการเรียนรู้และการตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

4. การนำผลการประเมินสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกมาพัฒนาการศึกษาไทย

โรงเรียนมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยเยาวชนให้เกิดสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก โดยสร้างโอกาสการเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ในโลกที่กว้างใหญ่ และในชุมชน การพัฒนานักเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักว่าจะพัฒนาโลกปัจจุบันบนพื้นฐานของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความเป็นจริงตามแนวปฏิบัติของวัฒนธรรมต่าง ๆ โรงเรียนสามารถนำผลที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ PISA มาพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ได้ดังนี้

4.1 ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาควรออกแบบเป็นหลักสูตรบูรณาการโดยนำประเด็นปัญหาระดับโลกและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเข้าสู่หลักสูตร เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในประเด็นเหล่านี้มากขึ้น เช่น งานวิจัยของวัชรินทร์ กองสุข สุธาสินี บุญญาพิทักษ์ และวัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนิล. (2563 : ออนไลน์) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้ และงานวิจัยของ Parinrada Uthaisa and etc.(2024 : 250-257) เรื่อง การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตรสังคมศึกษามุมมองแบบไทย : ซึ่งได้มีการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตรสังคมศึกษาจากมุมมองแบบไทย โดยเน้นความสำคัญของการปรับเนื้อหาทางการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของสังคมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน สำหรับประเทศไทยยังไม่มีการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก โดยเฉพาะเพื่อมุ่งเน้นตอบโจทย์ SDG4.7 ควรออกแบบหลักสูตรที่มีการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เน้นเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเสมอภาค ความยุติธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคมโลก และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เน้นเรื่องการพัฒนาทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการเข้าใจมุมมองที่หลากหลาย หลักสูตรบูรณาการนี้จะมีจุดเด่นที่สามารถบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ Global Competence เข้ากับการเรียนการสอนได้ดี

4.2 พัฒนาทักษะครูผู้สอน ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาไทยอย่างยั่งยืนถ้าหากครูผู้สอนมีทักษะ องค์ความรู้และเจตคติต่อการพัฒนาผู้เรียนน้อย การศึกษาไทยจะเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ

ได้ยากยิ่ง ดังนั้นควรมีการจัดอบรมและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก ในรูปแบบต่างๆ และเสริมแรงในเรื่องขวัญและกำลังใจต่อครูผู้สอนที่มีความอดสาหัสต่อการพัฒนา นักเรียน ดังตัวอย่างงานวิจัยของพรชัย วันทุม และคณะ (2567 : 522-533) กล่าวถึง Active Learning: การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้วยการลดบทบาทของผู้สอน แต่เพิ่มบทบาทของผู้เรียนให้มากขึ้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำการสร้างประสบการณ์ตรงให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูด้วยการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน เป็นต้น

4.3 ส่งเสริมกิจกรรมระหว่างวัฒนธรรม จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ดังตัวอย่างงานวิจัยของนนท์ พิทักษ์ภควิวัฒน์ และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2565 : 83-93) ศึกษาเรื่องการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรม มี 2 รูปแบบ คือ จัดกิจกรรมประจำปี และการจัดกิจกรรมตามสถานการณ์ โดยวิธีการจัดการทางวัฒนธรรม และการจัดการของโรงเรียนสาธิต โดดเด่นเรื่องการทำ ความสำคัญต่อศิลปวัฒนธรรมสูงสุด มีวิธีการดำเนินการโดดเด่น ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษา มีความโดดเด่น เรื่องการแสดงออกถึงความสนใจ ใส่ใจ มีความรู้สึกร่วมมากที่สุด และข้อเสนอแนะของผู้เรียนพบว่าสิ่งสำคัญของการจัดการทางวัฒนธรรม คือ ระบบการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนอยากเข้าร่วมมากกว่าการตั้งกฎเกณฑ์ บังคับให้เข้าร่วม เป็นต้น

4.4 ประเมินและปรับปรุงการเรียนการสอน ใช้ผลการประเมินจาก PISA เป็นข้อมูลในการปรับปรุงวิธีการสอนและเนื้อหาหลักสูตร เพื่อยกระดับสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกของนักเรียนไทย ดังตัวอย่างงานวิจัยของสุธินันท์ บุญพัฒนาภรณ์.(2560 : 16) กล่าวถึง บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้จากผลการประเมิน PISA นั้นสามารถนำผลมาใช้เปลี่ยนแปลงทางสังคม เปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้สอนมาเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้อำนวยการความสะดวก การเรียนรู้ตามความเหมาะสมรายบุคคล การสืบเสาะหาความรู้ด้วยกัน และใช้การประเมินแบบก้าวหน้า และให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น เป็นต้น

5. ตัวอย่างการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SED)

ประเทศไทยมีโรงเรียนหลายแห่งที่มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลผู้เรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ดังตัวอย่าง เช่น

โรงเรียนตรุลสิกขาลัย

ลักษณะเด่น: โรงเรียนนี้ใช้หลักสูตรที่บูรณาการความรู้และประสบการณ์ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านโครงงาน (Project-Based Learning) และการเรียนรู้ที่ผสมผสานศาสตร์ต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะ และคณิตศาสตร์ (STEAM) เพื่อสร้างนวัตกรรมที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

โรงเรียนรุ่งอรุณ

ลักษณะเด่น: โรงเรียนนี้เน้นการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน แล จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

จะเห็นได้ว่าโรงเรียนดังกล่าวตระหนักในความสำคัญของผู้เรียน มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอน เช่น พัฒนาหลักสูตรบูรณาการการจัดการกิจกรรม เน้นให้เกิดทักษะและสมรรถนะที่ สอดคล้องกับความต้องการของโลกยุคใหม่

6. บทสรุป

PISA จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประเทศได้พัฒนาระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อสร้างหลักประกันว่าทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมีโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การที่ประเทศไทยมีคะแนนคุณภาพการศึกษาในระดับนานาชาติ PISA ไม่ผ่านเกณฑ์เฉลี่ยรวมของนานาชาตินั้นสะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการประเมินปรับปรุงระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสหประชาชาติด้านการศึกษา SDG 4 ที่เป็นแนวทางในการตรวจสอบว่าคนไทยทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกใบนี้ได้อย่างมีสันติสุข โดยโรงเรียนเป็นสถานที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความสามารถและสมรรถนะด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ มีคุณลักษณะที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมท้องถิ่น สังคมประเทศ หรือสังคมโลกได้อย่างมีความสุข กระบวนการในการพัฒนาผู้เรียนที่สำคัญประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองและชุมชน ควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ เนื้อหาการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้จริง และทำให้เรียนรู้อย่างมีความหมายภายใต้สโลแกนว่า การพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน Education for Sustainable Development : ESD เราชาวนักการศึกษาควรมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาไทยอย่างพุ่งตรงเป้าเพื่อผลผลิตที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในเมืองไทยในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสืบต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

จากการนำเสนอมาทั้งหมดสามารถให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติ หรือการกำหนดนโยบายเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามบริบทของการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืนได้ดังนี้

7.1 สถานศึกษาควรมีการปรับหลักสูตรหรือออกแบบหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับปัญหาสังคมจริงโดยปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับ Global Competence, SDGs, และ Critical Thinking

7.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมวิธีการสอนแบบ Active Learning โดยใช้ Problem-Based Learning (PBL), Inquiry-Based Learning (IBL) และ Project-Based Learning (PBL) ด้วยการกำหนดนโยบายทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับโรงเรียน

7.3 ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาครูให้มีทักษะการสอนที่เน้นทักษะศตวรรษที่ 21: โดยจัดอบรมครูเกี่ยวกับการใช้เทคนิคสอนแบบใหม่ เช่น Digital Learning และ Cooperative Learning

7.4 ครูผู้สอนควรมีทักษะใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้โดยพัฒนาแพลตฟอร์ม E-Learning และ Online Assessment

7.5 ครูผู้สอนควรมีการปรับการประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลโดยใช้วิธี Performance-Based Assessment และ Competency-Based Assessment

8. เอกสารอ้างอิง

- ณัชฎา คงศรี. (2567). จาก MDGs สู่ SDGs เป้าหมายการพัฒนาที่เปลี่ยนไปเพื่อความยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก <https://www.sdgmovement.com/2017/08/13/mdgstosdgs/>
- นันท์ พิทักษ์ภควิวัฒน์ และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/260159/174573>
- พรชัย วันทุม, สมควร นามสีฐาน, พระครูสุนทรวิเชียร, ทองคำ เกษจันทร์, & พระครูธรรมธรวิรุฑ กุศลจิตโต. (2567). Active Learning: การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/279746/186339>
- วัชรินทร์ กองสุข, สุราณี บุญญาพิทักษ์, & วลัยยา ธรรมอภิบาล อินทนิล. (2563). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ในการประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาตินานาชาติครั้งที่ 11 (หน้า 381-398). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2567). Sustainable Development Goals. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก <https://www.sdgmovement.com/intro-to-sdgs/>

- สุธินันท์ บุญพัฒนภรณ์. (2560). จากผลการประเมิน PISA สู่บทบาทผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://so03.tcithaijo.org/index.php/jrcd/article/view/95483/74585>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). สถานะข้อมูลตัวชี้วัด เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2562. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/ebook/2023/20230508022034_86009.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). รายงานสถานะตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2566. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก https://www.nso.go.th/public/e-book/Indicators-SDG/Thai_SDGs
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2568). รายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2559-2563. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก <https://sdgs.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2024/04/SDGs-Goal-4.pdf>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). สมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก (Global Competence) ใน PISA 2018. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก https://www.nso.go.th/public/e-book/Indicators-SDG/Thai_SDGs_2566/4/
- อรรณณ นิมิตตลง. (2552). การศึกษาแบบเรียนรวมหนทางนำไปสู่การศึกษาเพื่อปวงชน. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2568, จาก https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/snru_journal/article/view/10191/9202
- OECD. (2025). *Programme for International Student Assessment (PISA)*. Retrieved January 10, 2025, from <https://www.oecd.org/en/about/programmes/pisa>
- Uthaisa, P., Sadoo, S., Tenissara, S., Theerangkuro, P. W. (Pukkham), & Nandapañño, P. S. (Sriyort). (2025). *Integrating local culture into social studies curriculum: A Thai perspective*. Retrieved January 10, 2025, from <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/278746>
- United Nations. (2025). *About us*. Retrieved January 10, 2025, from <https://www.un.org/en/about-us>